

גליון תורני בהלכה, אגדה ומוסר דברי מאיר

בס"ד
אייר התש"פ
גליון מס' 20

מאצרוזתיו של הרה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א
מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

עקב המצב הקשה ר"ל
לא יתקיים השיעור השבועי
של מורנו הרב שליט"א
במתכונתו הרגילה
עדכונים ותכנים תורניים נוספים
זמינים באתר 'דברי מאיר'

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

| פרשת אמור |

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, אֲמַר אֶל הַכֹּהֲנִים כֹּהֲנֵי אֶהְרֹן (כ"א. א)
אמרו חז"ל במדרש (ויקרא רבה כו, כז): "מלמד
שהראהו הקב"ה למשה דור דור ומנהיגיו, דור
דור ופרנסיו".

ושאל הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא
זיע"א, מדוע היה צריך הקב"ה להראות למשה
את הדור יחד עם מנהיגיו ופרנסיו, הלא די היה
להראות לו את המנהיגים והפרנסים בלבד?

אלא - תירץ ואמר על עצמו - לו היה משה
רבינו רואה את "שמחה בונם" כמנהיג בישראל,
היה מתפלא ומשתומם, כיצד יתכן זאת? אבל
כאשר ראה גם את הדור, הבין כי לחסידים
כאלה יכול גם "שמחה בונם" להיות רבי
ומנהיג... (פנינים)

| פרשת בהר |

וַתֵּנֶה הָאָרֶץ פְּרִיָּה וְאֶכְלֶתֶם לְשִׁבְעָה, וַיִּשְׁבַּתֶּם לְכַמֵּחַ
עֲלֵיָהּ (כה. ט)

אמר הרה"ק רבי יששכר דב מזלוטשוב
זיע"א: תנאי אחד יש לו לקוב"ה להתקיימות כל
הברכות, והוא - "וישבתם לבטח", הביטחון בה'!

| פרשת בחוקותי |

וְהִלַּכְתִּי אִתְּךָ אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי (כו. ד)

"קרי" הוא מלשון "מקרה", וכוונת הפסוק
היא, שהעונשים לא יבואו מדה כנגד מדה -
באופן שיהיה ניכר על אלו חטאים הם באים
ויעוררו הלב לתשובה, אלא בדרך של הסתר
פנים ובצורה שאינה מדה כנגד מדה...
(ע"פ אור החיים)

| פרשת במדבר |

שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (א. ב)

"שמתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה"
(רש"י)

יש מפרשים, שהוא על דרך מה שאמרו
בגמ' (ב"מ כא): שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל
שעה ושעה, לפי שממונו של אדם יקר וחשוב
בעיניו, על כן לא מסיר דעתו ושמירתו ממנו
בכל עת. כך חביבין ישראל לפני המקום, אשר
ממשמש" בהם בכל עת, ושב ומונה אותם...

| פרשת תזריע |

וְהִתְנַלְחַ וְגו' (יג. ג)

תיבת "והתנלח" נכתבה בגימ'ל גדולה. ובעל
הטורים זיע"א רמז בזה, ששלושה צריכים גילוח
גדול בכל מקום שיש שם שיער, והם: נזיר, מצורע
ולווים. ע"ש. והדבר נפלא, שכל הפסוק הזה,
"והתנלח ואת הנתק לא יגלח והסגיר את הנתק
שבעת ימים שנית" - ר"ת בגימטריא "נזיר ומצורע
ולוי"! (ע"ף החיים)

| פרשת מצורע |

וְהָיָה כִּי־יִשְׁכַּח אֶת כָּל שִׁעְרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת
זָקְנוֹ וְאֶת גִּבְתוֹ יַעֲנִי (יד. ט)

פירט הכתוב שלשה ראשי איברים אלו: הראש,
הזקן, גבות העינים, לפי שהם קרובים אל שלשה
ראשי עבירות אשר עליהם באים הנגעים: הראש -
לפי שזה רצה להתנשא לכל לראש בכל מקום,
ויטול חלק בראש בכל דבר. הזקן - שהוא סביב
לפה שדיבר לשון הרע. וגבות העינים - לכפר על
צרות העין, שמביאה ללשון הרע... (כלי יקר)

| פרשת אחרי-מות |

אֲחֵרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֹן (טז. א)

"לא מתו בני אהרן אלא על שנכנסו מחוסרי בגדים.
ומה היו חסרים? מעיל היו חסרים" (מדרש)

- מה ראו רבותינו להזכיר את המעיל, יותר
משאר בגדיו של כהן גדול? משום שחטאם של נדב
ואביהוא היה בזה שדיברו לשון הרע על משה
ואהרן, ואמרו שכבר זקנים הם מכדי להנהיג את
הדור (ראה ויקרא רבה פרשה כ, פיסקא י), והרי אמרו
חז"ל שהמעיל היה מכפר על עוון לשון הרע - וזו
היא כוונתם באמרם "מעיל היו חסרים" - חסרים היו
כפרה על עוון לשון הרע ולכן נענשו...
(ים התלמוד, בהקדמה)

| פרשת קדושים |

לֹא תַעֲשֶׂה אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל (ט. יג)

הקשה הגאון רבי מיקיץ שלי זצ"ל: מדוע
הפסיק הכתוב במלה "רעך" בין עושה ובין גזל? היה
מן הראוי לכתוב: "לא תעשוק ולא תגזול את רעך!"

- ותירץ: לפי שידוע ההבדל בין גזל לעושה.
הגזל, נוטל מחברו את המגיע לו. אבל העושה שכר
חברו, הלא בכונתו לחיתו לו, אלא שמעכבו בידו
בתואנה שהלה הוא חבירו, ואינו מקפיד... לפיכך
הדגישה תורה: לא תעשוק את חברך, בתואנה
שהוא "רעך"!!!

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים מרבותינו הקדושים
שיום פקידת שנתם בהודש זה

י"ט באייר - הוא יום פטירתו של
מן הגאון הצדיק הקדוש רבי עזרא
עטיה זיע"א (נפטר בשנת התש"ל, 50 שנים
לפטירתו) - ראש הישיבה המעטירה
"פורת יוסף" לבני עדות המזרח
בירושלים, שזכה להעמיד תלמידים
הרבה - המפורסמים שבהם: מרנן
הראשון לציון הגר"ע יוסף והגר"צ
אבא-שאול, זכר צדיקים לברכה.

להלן מעשה מופלא שהתרחש
כאשר חכם עזרא ע"ה ישב ולמד מסכת
חולין עם תלמידיו, ובהגיעם לדרך קל"ט
עמוד ב' - שנו את דברי הגמ', שמצות
שילוח הקן קיימת גם בקן שנמצא על
ראשו של אדם. תמה אחד התלמידים:
"כיצד יתכן שיונה תבנה קן על ראשו
של אדם?", נשתהה רבי עזרא
ונשתררה דממה ארוכה בחדר - - -

לפתע נכנס אדם לחדר ושאלם
מדוע זה עצרו מללמוד וקול התורה לא
מהדהד? אמרו לו את שאלת התלמיד,
והלה ענה להם בהתפעמות, שהנה זה
עתה חזר מהדוד וראה במו עיניו כן!

וסיפר: "לפיקר" הודי אחד נכנס
שגעון לסגף את עצמו ע"י שלא יזוז
ממקומו במשך חצי שנה, וציפור
שראתה "דחליל" שעומד ולא נע ולא
זע, לא חששה מלבונות לה קן ממש על
ראשו...

נתפעלו התלמידים וראו בחוש כי
נאמנים כל דברי חז"ל, ואת יד ההשגחה
העליונה שזימנה את ההוכחה לכך תיכף
ומיד!
(ע"פ הרב צולק ה"ו)

תגובה.

מושגים בהלכה

ביאור ענינים שונים בקצרה
להרחבת ידיעת התורה

מצות צדקה

< האם לכל עני צריך לתת צדקה?

הגמ' אומרת: ר' אלעזר אומר בואו ונחזיק טובה לרמאים שאלמלא הם אין העולם קיים, כי כשיצטקו אל ה' שלא נותנים להם צדקה זה מעורר קטרוג, שנאמר "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני" [יידוע שבזמן האריז"ל נתעורר פעם קטרוג - וזכורני שראה שהולך לבוא מכת הרבה על העיר מחמת עני אחד שצעק שלא נותנים לו ושלח האריז"ל תלמידיו לתת לו ופסק הקטרוג]. ולכן אמר שטוב שיש רמאים כי יכול לומר לא נתתי כי חששתי שהוא רמאי: ועל זה סומכים שלא מביאים לכל עני שרואים אך מעיקר הדין כשיש לו ישתדל לתת ואפי' מעט וזה מצוה גדולה וכנ"ל.

< כמה צריך לתת?

הנה **בגמ'** כל הזמן כתוב: "הנותן פרוטה לעני מתברך" וכדו', ומשמע שנתניה זה פרוטה וכנראה שפחות מזה אינה נתניה - ופרוטה כיום זה בין 10 ל-20 אג' (וכמו שמוסיף כאן הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי') וכל המוסיף מוסיפין לו מן השמים.

< מי קודם למי בצדקה?

עוד צריך לדעת שמבואר ב**פוסקים** שהמשפחה קודמת לכולם שנאמר "ומבשרך לא תתעלם, ולכן מי שיש לו אבא עני [או אברך שאין לו מספיק - וצריך לדעת שהעני לא צריך לסבול ולכן אף כשקונה עוד מגבות וכדו' לא אומרים לו: קח מגבת אחת: אלא צריך לחיות אותו לפי חייו הרגילים, ובגמ' איתא אפילו עבד לרוץ לפניו וסוס לרכב עליו - לעני בן טובים שרגיל בזה] יש לו לתת לו צדקה בכבוד וכן אח אחות וכדו' [בפשוטו ז' קרובים וכמו בכ"ג] ואח"כ קודמים עניי שכונתו, עירו וכדאיתא "עניי עירך קודמים" [וראינו פעם במכתב מן הגר"ח **קנייבסקי** שליט"א ל"ועד הרבנים" - וכמדומה גם ממרן הגר"ש אלישיב זצ"ל - שעניי ירושלים קודמים לעניי עירך גם לגר במקום אחר [ועניי ארץ ישראל קודמים לחו"ל - ומוסיף כאן הבה"ח אהרן טובי שיחי' שזקינו הגאון ר' חיים צימרמן זצ"ל נתן לזה טעם שזה ב' קדושות גם קדושת א"י וירושלים וגם הצדקה], ונראה עפ"י הר"ן [בדרשות - דרוש השמיני] שיש מושג: "כח הפועל בנפעל" - כגון המטה של אלישע שהחייה מתים, ולכאורה מה כח במטה? אלא שהצדיק הכניס בו קדושה - היינו שהפועל - הצדיק - פעל - בנפעל - המקל וה"נ כאן יהודי בא"י ובירושלים הוא יותר קדוש מעצם שהותו בה [וראינו פעם בספר של הגר"ש בלי זצ"ל בעל "פתחי חושן" בשם הרדב"ז שאסור להוציא ספר תורה מירושלים לעיר אחרת כי מורידו מקדושתו. וזה מבהיל!].

< האם עדיף לחלק נתניה גדולה לעני אחד או נתינות קטנות להרבה עניים?

רבים שואלים: האם עדיף לתת לעני אחד סכום גדול או להרבה עניים סכומים קטנים? והנה מרן **החפץ חיים** זיע"א בספרו "אהבת חסד" מביא שדעת רוב הפוסקים (הרמב"ם בפירוש המשניות, המהר"ל מפראג ועוד) שעדיף לתת נתינות הרבה מאשר נתינה אחת גדולה וג' טעמים לזה: א. כי ע"י נתינת צדקות הרבה מחזק בעצמו מידת הנדיבות [וכמו שכתב החינוך: "אחר הפעולות נמשכים הלבבות"]. ב. כי ע"י זה ודאי ימצא עני הגון. ג. כי אז החייה הרבה משפחות [יש גברים גדולים בלונדון ידועים שכל ימי ראשון נמשכים שם תורות של יהודים ונותנים לכל אחד, כמה שעות בלי לבדוק ולשאול, ומקדשים שם שמנים]. ולמעשה מביא שם מי שחולק בזה אך אומר שעדיף כך [ודאי שמי שעשיר מופלג יעשה גם כך וגם כך].

< לתת לקופות צדקה

ולפי"ז קופות צדקה כגון: "ועד הרבנים" ו"קופת העיר" שמחלקים לעניים הרבה יש לתת להם בהידור כי זה מחיה הרבה משפחות, וודאי שיהיה מזה צדקה ללא רמאי [ושואל הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי': מה עם הטעם של מרבה מידת הנדיבות? ונראה שיכול לתת להם נתינות הרבה].

< שיעור "עני"

יש לדעת שמהמשה עני נקרא מי שאין לו מאתים זוז - ולא ברור גדר זה כיום.

(מתוך שיעור - כה אלול תשע"ט)

אורחות צדיקים

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

מון ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין שליט"א - ראש ישיבת פוניבז', נולד ביום ב' באייר, לאורך ימים טובים בבראות איתנה ונהורא מעליא, בהרבצת התורה והנהגת הדור.

ישנן עובדות נוראות רבות מספור אודות חסידותו ופרישותו מהבלי העולם הזה. הנה שתיים מופלאות:

סיפר רבי משה זייבלד, תושב העיר 'פרדס חנה', כי אינו יכול לשכוח את השבת הראשונה שהגיע רבינו שליט"א לשבות אצל כלתו, בבית חותנו הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל. הגישו למסובים גלידה לכבוד בואו של החתן. אך מרן שליט"א, שמעולם לא נפגש עם מאכל מהסוג הזה, התפלל: מדוע המאכל מוגש כל כך קר?...

ופעם הגיע לשמחת בר-המצוה של בן אחיינו הגרב"ד דיסקין שליט"א, וכשהציע לו משהו לאכול, אמר לו רבינו שליט"א: "כבר אכלתי מספיק בבית, ומעתה מה שאוכל הרי זה 'תאוות' גרידא!"

- הקשה לו הגרב"ד: "הלוא זוהי סעודת מצוה!", ורבינו שליט"א השיב בחיוך: "זו מצוה הבאה בעבירה"...

(מתוך קונטרס 'אדיר במלוכה')

צילום: אהרן קראהן

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

הוצאות דלק של נסיעה ל'כולל' מכספי מעשרות

בס"ד, יום ד' כ"ד שבט תש"פ

כב' ידידי היקר מזכה הרבים ר' ... שיחי'.

בדבר שאלתו החשובה, לגבי אברך שגר במרכז ורוצה לבוא ללמוד בכולל בירושלים, ושאלתו: אם יכול לשלם הוצאות הדלק מכספי מעשר?

והנה כבר הארכתי הרבה, שכל דבר שהוא הידור ואינו חובה [שאז מחויב ממילא] אפשר לשלמו מכספי מעשר, וכמו שאמר הגאון ר' חיים ברלין זצ"ל על דברי הגמ' (ב"ק ט) לגבי הידור מצוה שהיא עד שלישי מנכסיו, ואיתא שם: "עד כאן משלו מכאן והילך משל הקב"ה" - וביאר, שאת עיקר החיוב יש לו לשלם מעצמו ואת תוספת ההידור, כגון הפרש בין אתרוג פשוט לאתרוג יקר - יכול לשלם משל הקב"ה, היינו מכספי מעשר.

וא"כ גם בנידון דנן, יכול לשלם ממעשר שהרי יכול ללמוד בביתו וזה הידור שרוצה לבוא לירושלים - "כי מציון תצא תורה". וכן הסכים עימי להלכה ולמעשה הגאון ר' מתתיהו דייטש שליט"א רב דרמת שלמה ירושלים.

בכבוד רב, ידיך אוהבך

מאיר סנדר

עיה"ק ירושלם תובב"א

פורטל התוכן הרשמי של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' < ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < הודעות < גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א < ועוד

או בלחיצה על הקישור: **מכון 'דברי מאיר'**

כנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>